

Občanské sdružení Rozum a Cit

Zpravodaj

zima 2008

Občanské sdružení Rozum a Cit

Motto: „Nasloucháme s citem, pomáháme s rozumem.“

Občanské sdružení Rozum a Cit bylo založeno v roce 2000 jako organizace s celostátní působností, jejíž činnost plynule navazuje na projekty Nadačního fondu Rozum a Cit. Patronkou Rozumu a Citu je paní Nad'a Konvalinková.

Posláním Občanského sdružení Rozum a Cit je všestranná podpora dětí vyrůstajících v náhradní rodinné péči prostřednictvím podpůrných a vzdělávacích služeb náhradní rodině.

poradenství

vzdělávání

setkávání

doprovázení

osvěta

podpora

Vážení rodiče, milí kolegové,

vánoční období se blíží a Občanské sdružení Rozum a Cit opět vydává zimní číslo Zpravodaje, ve kterém se dočtete, co se událo v tomto roce a také co nového čeká za dveřmi roku 2009. Vedle již tradičních rubrik z poradenského centra, nabídky akcí na první pololetí, na které jste vřele zváni, a dalších témat se lze také začíst do působivých příběhů rodičů, kteří se podělili o své zážitky a nechávají nás nahlédnout do životů jejich rodin. Věřím, že si věnujete chvilku času u šálku kávy či dobrého čaje a v předvánoční atmosféře se začtete do následujících řádků.

Přeji příjemný vánoční čas s vašimi dětmi,

Andrea Hrdinová

Omlouváme se všem klientům, kterých se v průběhu srpna a září dotkly naše technické problémy s telefonní linkou, související se stěhováním naší organizace.

Naše nová kontaktní adresa: Na Výsluní 2271, 251 01 Říčany

Poradenské centrum

Poskytujeme:

- informace o náhradní rodinné péči a související problematice
- individuální podporu na kontaktní lince
- informace o dostupné nabídce služeb pro rodinu
- pomoc při řešení konkrétní situace rodiny
- doporučení či zprostředkování dalšího specializovaného poradenství

Tel.: 323 605 782, 733 102 901, poradna@rozumacit.cz

Koordinátorka: Natálie Jeníčková

Pracovníci poradenského centra: Andrea Hrdinová, Marie Řezníková, Lucie Sochůrková, Veronika Uhlířová, Alice Kunešová

Vzdělávací a terapeutické služby

Pořádáme:

- odborné semináře
- víkendové tvůrčí a terapeutické dílny
- letní pobyty
- setkávání pěstounských rodin

Tel.: 323 604 504, sluzby@rozumacit.cz

Koordinátorka: Lenka Hryzová

Pracovníci projektu: Kateřina Szakálová, Petra Štětková

Doprovázení náhradních rodin

Nabízíme:

- dlouhodobou podporu na základě individuálních potřeb rodiny
- individuální práci s rodinou v domácím prostředí
- péči doprovázejícího sociálního pracovníka
- návazný systém odborné péče

Tel.: 323 605 782, poradna@rozumacit.cz

Koordinátorka: Natálie Jeníčková

Terénní sociální pracovníci – průvodci: Alice Kunešová, Veronika Uhlířová, Natálie Jeníčková

Systém péče o sociálně znevýhodněné děti – Blokový grant

Vytváříme:

- model vzájemné spolupráce v péči o sociálně znevýhodněné děti
- síť služeb na území Středočeského kraje
- nové typy služeb pro náhradní rodiny
- podmínky pro dobrou komunikaci všech zapojených subjektů

Tel.: 323 606 447, 774 499 305, bg@pestounskapece.cz

Koordinátorka: Ludmila Hanušová

Pracovníci projektu: Petra Štětková, Andrea Hrdinová, Xénie Dočkálková

Osvěta a propagace náhradní rodinné péče

- administrace webových stránek www.pestounskapece.cz
- odborné publikace v oblasti NRP
- spolupráce s organizacemi a institucemi v oblasti NRP
- konference, diskuze, veletrhy, mediální výstupy

Ředitelka: Jaroslava Málíková

Finanční ředitelka: Lucie Wolfová

Asistentka: Lenka Mrkvová

Fundraising: Barbora Holá

Cílové skupiny našich služeb:

- děti v náhradních rodinách
- mladiství v náhradních rodinách
- náhradní rodiče
- odborná i laická veřejnost

Dlouhodobou snahou organizace je rozvíjet systém služeb pro náhradní rodiny v celé ČR.

Rozum a Cit má ve svých řadách tyto odborníky:

- psycholog
- speciální pedagog
- sociální pracovník
- psychoterapeut
- arteterapeut
- supervizor
- mediátor

K zamyšlení...

Asociace pěstounských rodin

„Co je to za organizaci?“

„Ještě jsme o ní neslyšeli.“

„Kde sídlí a co dělá?“

Z různých stran přichází požadavek, aby bylo více slyšet také „hlas náhradních rodičů“. Víme, že se mezi vámi vyskytují rodiče, kteří se mají o co podělit, a kdo jiný než vy, pěstouni s řadou zkušeností s výchovou dětí, mohou významně přispět k mozaice nápadů a tipů, jak zlepšovat péči o děti žijící mimo vlastní rodinu. Všichni, kterým není osud dětí lhostejný, a bezpochyby jsou jimi zejména náhradní rodiče, se snaží o rozvoj péče o děti bez rodinného zázemí a právě pěstouni mohou pomoci poodhalit tuto problematiku opět z nového úhlu.

Úvahy mnohých proto směřují k založení Asociace pěstounských rodin. Propojení pěstounských rodin v ČR, případně již existujících klubů či sdružení, může přinést podmínky pro vzájemnou podporu a sdílení svých názorů, zkušeností a pohledů. Její členové mohou formulovat problematické oblasti pěstounské péče a svými postřehy a nápady pak iniciovat legislativní změny. Sjednocený postoj k jednotlivým otázkám pěstounské péče může znamenat „silný hlas, který je více slyšet“. V neposlední řadě může asociace napomoci ke zvýšení povědomí o náhradní rodinné péči, ale zejména jde o vzájemné setkávání a předávání si zkušeností.

Budou-li vaše ohlasy kladné, rádi se v počátcích staneme vaším prostředníkem a pomůžeme vám tuto aktivitu přivést na svět. Zajímá-li vás více, směrujte své dotazy, nápady a úvahy na: poradna@rozumacit.cz, věc: Asociace.

Na toto téma bude také zřízeno diskusní fórum na webových stránkách: www.pestounskepace.cz. Neváhejte a zapojte se do diskuse.

Poradenské centrum

Nemocenské pojištění od 1. 1. 2009

Od 1. ledna 2009 bude platit nový zákon o nemocenském pojištění, který přináší řadu změn např. v okruhu osob účastných nemocenského pojištění, dále pak v nárocích a stanovení výše poskytovaných dávek.

Pro vaši orientaci uvádíme některé ze změn:

Kdo je nemocenského pojištění účasten?

Nemocenského pojištění jsou i nadále povinně účastni zaměstnanci, na rozdíl od osob samostatně výdělečně činných (OSVČ), jejichž nemocenské pojištění zůstává dobrovolné. Nově dle této úpravy **nejsou nemocenského pojištění účastni studenti a žáci.**

Jaké druhy peněžitých dávek budou poskytovány?

Z nemocenského pojištění se poskytují i nadále 4 druhy peněžitých dávek, a to:

- nemocenské
- peněžitá pomoc v mateřství
- ošetrovné
- vyrovnávací příspěvek v těhotenství a v mateřství

K jakým změnám dochází u jednotlivých dávek?

1. Nemocenské

Nárok na nemocenské vzniká zaměstnanci vždy až **od 15. kalendářního dne** trvání jeho dočasné pracovní neschopnosti, a to až do konce pracovní neschopnosti, maximálně však 380 kalendářních dnů. **Za prvních 14 kalendářních dnů** náleží zaměstnanci **náhrada mzdy** podle zákoníku práce, kterou bude poskytovat zaměstnavatel. Náhrada mzdy však náleží až od 4. pracovního dne.

2. Peněžitá pomoc v mateřství

Důležitou novinkou u této dávky je, že nový zákon **umožňuje střídání matky a otce v péči o dítě.** Střídání se umožňuje od počátku 7. týdne ode dne porodu a četnost střídání omezena není.

3. Ošetřovné

Na ošetřovné (dříve podpora při ošetřování člena rodiny) má nárok zaměstnanec, který nemůže pracovat z důvodu, že musí:

- **ošetřovat nemocného** člena domácnosti, nebo
- **pečovat o zdravé dítě mladší 10 let**, protože školské nebo dětské zařízení bylo uzavřeno (z důvodu havárie, epidemie, jiné nepředvídané události), dítěti byla nařízena karanténa, nebo osoba, která jinak o dítě pečuje, sama onemocněla.

Nově se také umožňuje přiznat tuto dávku postupně dvěma osobám. Tzn. že je možné vystřídání mezi pečujícími osobami.

4. Vyrovnávací příspěvek v těhotenství a mateřství

Nový zákon nepřináší u této dávky žádné podstatné změny, rozšiřují se pouze podmínky nároku na tuto dávku.

V jaké výši budou vypláceny dávky nemocenského pojištění?

- Výše **nemocenského** činí **60 %** denního vyměřovacího základu od 15. do 30. kalendářního dne trvání dočasné pracovní neschopnosti, **66 %** od 31. do 60. kalendářního dne a **72 %** od 61. kalendářního dne.
- Výše **peněžitě pomoci v mateřství** činí **70 %** denního vyměřovacího základu.
- Výše **ošetřovného** činí **60 %** denního vyměřovacího základu.

Kde mohou uplatnit nárok na dávku a kým bude vyplacena?

Žádost o dávku předává zaměstnanec svému zaměstnavateli, který ji spolu s podklady zašle příslušné okresní správě sociálního zabezpečení. Všechny dávky nemocenského pojištění vyplácí okresní správa sociálního zabezpečení.

Jaké budou sazby pojistného na nemocenské pojištění?

Sazba pojistného na nemocenské pojištění se od 1. 1. 2009 snižuje zaměstnanci z **8 % na 7,9 %**.

Bližší informace je možné nalézt na webových stránkách Ministerstva práce a sociálních věcí ČR, kde je také k dispozici kalkulačka pro výpočet dávek, více na: **www.mpsv.cz**. V případě dotazů je také možné kontaktovat příslušnou okresní správu sociálního zabezpečení ve vašem bydlišti.

Zdroj: www.mpsv.cz

Novinky v oblasti náhradní rodinné péče:

Nový občanský zákoník

V současné době je připravována nová právní úprava občanského zákoníku, v němž je upravena též náhradní rodinná péče. Navrhovaná úprava týkající se pěstounství a osvojení v případě svého přijetí nahradí stávající zákon o rodině. Některé z návrhů a změn týkajících se osvojení a pěstounské péče, zde nyní uvádíme.

OSVOJENÍ

V případě osvojení je v zákoně **posílena ochrana dítěte a jeho zájmů** v celém procesu osvojení. V zákoně je zdůrazněno, že osvojení musí být v souladu s nejlepšími zájmy dítěte. Prodlužuje se minimální délka preadopční péče, která je stanovena na šest měsíců (oproti současným třem měsícům). Dále je zaveden souhlas dítěte s osvojením, a to v případě, že dosáhlo alespoň dvanácti let. Při nabytí svéprávnosti má pak osvojené dítě právo seznámit se s obsahem spisu, který byl o jeho osvojení veden.

Dále je **posílena též ochrana práv rodičů dítěte**, ale i dalších blízkých příbuzných dítěte. Zákon vyžaduje souhlas rodičů s osvojením, a to vždy, kromě přesně stanovených případů a situací. Dále je vyžadován též souhlas rodiče, který ještě nenabyl plné svéprávnosti. A pokud existuje jiný blízký příbuzný dítěte, který je ochoten a schopen o dítě pečovat a projeví o to zájem, nelze o osvojení rozhodnout. V takovém případě se dá přednost tomuto postupu před osvojením dítěte.

Novinkou se pak stává znovuzavedení institutu osvojení zletilé osoby.

PĚSTOUNSKÁ PÉČE

V případě pěstounské péče je v zákoně výslovně zmíněna přednost pěstounské péče před svěřením dítěte do ústavní výchovy. Stejně jako v dosavadní právní úpravě, se předpokládá, že o pěstounské péči může soud rozhodnout na dobu určitou i neurčitou. Návrh také **klade důraz na zachování přirozených vazeb mezi rodičem a dítětem** v pěstounské péči. Návrh zdůrazňuje, že rodiče mají vůči dítěti povinnosti a práva vyplývající z rodičovské odpovědnosti, s výjimkou práv a povinností, které zákon stanoví pěstounovi. Aby tyto povinnosti a práva mohli rodiče vykonávat, mají právo se s dítětem stýkat a také mají právo na informace o dítěti. Vyžadují-li to nejlepší zájmy dítěte, mohou požadovat o vrácení dítěte zpět do své osobní péče.

Pěstoun má možnost se u soudu domáhat úpravy vzájemných práv a povinností, má-li za to, že řešení navrhované rodiči není ku prospěchu dítěte. Soud pak o podstatné věci týkající se dítěte rozhodne.

Dále nové ustanovení zdůrazňuje, že **dítě je aktivním subjektem** a je mu výslovně přiznáno právo navrhnout soudu, aby rozhodl v jeho podstatné záležitosti (např. výběr povolání), popř. při zásadní změně poměrů. Dítě může uplatňovat svá práva a vyjadřovat své potřeby a přání v jakémkoli řízení týkajícím se jeho osoby.

Návrh občanského zákoníku je k nahlédnutí na webových stránkách Ministerstva spravedlnosti: <http://obcanskyzakonik.justice.cz>.

Z vašich zajímavých dotazů:

Má osoba, které bylo svěřeno malé dítě do trvalé péče, nárok na peněžitou pomoc v mateřství nebo rodičovský příspěvek?

Osoba, která převzala do své trvalé péče dítě, které jí bylo svěřeno na základě rozhodnutí příslušného orgánu, nemá zpravidla na peněžitou pomoc v mateřství dle § 11 zákona č. 88/1968 Sb. nárok. Má však nárok na jinou dávku v tomto zákoně uvedenou, a to na tzv. **peněžitou pomoc dle § 13**. Peněžitá pomoc se v tomto případě poskytuje po dobu 22 týdnů ode dne převzetí dítěte, došlo-li k převzetí do 7 let věku dítěte. Splnění podmínek je již obdobné jako u peněžitě pomoci v mateřství a žádost o dávku se podává přímo u zaměstnavatele.

V krátkosti shrnuto to znamená, že osoba, která převzala dítě do své péče, má skutečně nárok na vyplacení peněžitě pomoci a není jí tedy vyplácen rodičovský příspěvek.

S případnými dotazy je možné se obracet na Okresní správu sociálního zabezpečení ve vašem bydlišti.

Zdroj: zákon č. 88/1968 Sb., o prodloužení mateřské dovolené, o dávkách v mateřství a o přídavcích na děti z nemocenského pojištění

Může 16leté dítě v pěstounské péči pobírat příspěvek na úhradu potřeb dítěte i v době, kdy přeruší studium?

Nárok na příspěvek na úhradu potřeb dítěte má nezletilé dítě svěřené do pěstounské péče. To znamená, že dávka je dítěti vyplácena **až do doby zletilosti**. Liší se však ve výši poskytované dávky dle toho, zda je dítě nezaopatřené nebo již zaopatřené. Pokud se dítě stane ve věku (15 – 18 let) zaopatřeným (nastoupí např. do zaměstnání), nárok na dávku zůstává, její výše se však sníží. Zaopatřené dítě má nárok na 1,4násobek životního minima, zatímco nezaopatřené dítě má nárok na 2,3násobek životního minima.

Co se rozumí pojmem „nezaopatřené dítě“:

Za nezaopatřené dítě se považuje dítě do skončení povinné školní docházky, a poté, nejdéle však do 26. roku věku, jestliže:

- a) se soustavně připravuje na budoucí povolání,
- b) se **nemůže soustavně připravovat** na budoucí povolání nebo vykonávat výdělečnou činnost **pro nemoc nebo úraz**,
- c) z důvodu dlouhodobě nepříznivého zdravotního stavu je neschopno vykonávat soustavou výdělečnou činnost.

Dále se do 18. roku věku považuje za nezaopatřené dítě také dítě, které je **vedeno v evidenci úřadu práce** jako uchazeč o zaměstnání **a nemá nárok na podporu** v nezaměstnanosti nebo podporu při rekvalifikaci.

PRO INFORMACI: Nárok na tuto dávku se **zachovává i po dosažení zletilosti dítěte, nejdéle však do 26. roku** jeho věku, jde-li o **nezaopatřené dítě**, které trvale žije a společně uhrazuje náklady na své potřeby s osobou, která byla do dosažení zletilosti jeho pěstounem.

Zdroj: zákon č. 117/1995 Sb., o státní sociální podpoře

Program doprovázení pěstounských rodin pokračuje

V minulém roce občanské sdružení zavádělo novou službu – doprovázení pěstounských rodin. Dlouhodobého programu se zúčastnilo 9 rodin, které na jejich cestě pěstounstvím doprovázely 3 pracovnice Občanského sdružení Rozum a Cit, ale i další externí odborníci, hlavně z řad arteterapeutů. Na základě zkušeností z provozování služby doprovázení vznikly metodiky práce a také čtivé odborné publikace pro samotné pěstouny.

Protože se služba osvědčila, projekt pokračuje a je nabízen dalším rodinám ve Středočeském kraji. Projekt potrvá 18 měsíců a v současnosti již doprovázíme dalších 8 rodin.

Doprovázení je dlouhodobou podporou a spoluprací s konkrétními pěstounskými rodinami. Umožňuje pěstounským rodičům mít se na koho obrátit při výchově svěřených dětí a získat tak intenzivní průběžnou podporu, během které mají možnost průběžně konzultovat své otázky a výchovné problémy dětí s naším pracovníkem tzv. průvodcem a dalšími odborníky. Služba zahrnuje pravidelné osobní návštěvy průvodce u pěstounů a jejich dětí. Téma, na kterém rodina s průvodcem pracuje, je společným a jasně definovaným cílem, kam se má rodina za dobu doprovázení posunout a rozvinout. Téma vychází z aktuálních potřeb pěstounské rodiny, např. výchovné obtíže dětí, nejasné role pěstounů a biologických rodičů, dlouhodobá zátěž a vyčerpání pěstouna, sociálně-právní poradenství aj.

Služba slouží především pěstounům a dětem, kde je potenciál růstu, sebereflexe a schopnosti na sobě pracovat. Obecným cílem služby je pěstounskou rodinu „zkompetentnit“ a pomoci jí najít své vlastní zdroje síly a nástroje, jak si pomoci v obtížných situacích v budoucnu, posílit její rodinné sebevědomí.

Zahájení nového projektu – Systém péče o sociálně znevýhodněné děti

V úvodních stránkách tohoto vydání zpravodaje jste se dozvěděli, že Občanské sdružení Rozum a Cit zahájilo nový projekt nazvaný „Systém péče o sociálně znevýhodněné děti“. Projekt si klade za cíl rozvinout vzájemnou spolupráci organizací, institucí i odborníků v oblasti péče o děti žijící mimo vlastní rodinu nebo ohrožené umístěním do ústavní péče.

Převaha ústavní péče nad výchovou dětí v náhradních rodinách i nedostatek služeb pro tyto rodiny zůstává stále citlivým tématem České republiky. Bez podpory odborníků dochází při výchově přijatých a často citově deprivovaných či zdravotně postižených dětí k obtížím, se kterými si náhradní rodiče sami neporadí a může docházet k selhání péče jako takové.

Praxe ze zahraničí potvrzuje, že pouze vytvořením koordinované sítě pomoci a dobrou komunikací zapojených subjektů se může situace změnit ku prospěchu dětí. Proto se v současné době naše organizace zaměřuje na zkvalitnění této spolupráce a také na zavádění nových typů služeb pro náhradní rodiče a děti ve Středočeském kraji. Budeme se snažit zpřehlednit nabídku služeb již existujících, ale podpořit také jejich další rozvoj a fungování a současnou nabídku pak dále rozšířit a doplnit také o služby chybějící.

Vytvoření sítě služeb tak umožní citlivě, rychle a cíleně reagovat na situaci každého konkrétního dítěte a jeho rodiny.

Jsme moc rádi, že vás už teď, v první fázi projektu, můžeme seznámit s některými našimi výsledky a úspěchy:

Kromě sbírání dat o každé organizaci, která by mohla být vám, pěstounským rodinám, ku prospěchu, jsme uskutečnili už celou řadu jednání na vybraných odděleních sociálně-právní ochrany dětí a připravujeme také jednání s neziskovými organizacemi na území Středočeského kraje. Zdá se, že se nám pro naši myšlenku daří získávat spojení jak na straně státní a veřejné správy, tak na straně neziskových organizací a jednotlivých odborníků. Kromě českých odborníků jsme navázali spolupráci také s kolegy z Portugalska, Anglie a USA.

V srpnu jsme se rozjeli mezi pěstouny, kteří mají v péči děti s hendikepem, na akci pořádanou také naším sdružením, do moravského Hodonína. Také jsme si popovídali s pěstouny z řad prarodičů, kterých je v našem kraji asi nejvíce.

Pro následující období chystáme společné setkání pěstounských rodin, kde budeme zjišťovat jejich potřeby. Bezprostředně nás čeká setkání s našimi, ale především zahraničními odborníky. Pro společnou akci se nám podařilo získat kolegy ze Slovenska a USA.

V příštím čísle Zpravodaje vám přineseme další informace o tom, jak se náš projekt vyvíjí a co se v něm událo nového.

Vzdělávací a terapeutické služby pro náhradní rodiny – 1. pololetí roku 2009

Počet kilometrů, které některé rodiny překonávají při cestě na setkání s námi, je veliký. Stejně veliká je i radost ze společných setkání, chuť tvořit, poznávat nové věci i sám sebe. I v roce 2009 jsme pro vás připravili zajímavou nabídku a srdečně vás zveme na víkendové dílny pro pěstounské rodiny.

LEDEN

24. – 25. 1. Identita dětí v NRP – PhDr. Mgr. Jeroným Klimeš, Ph.D.

Místo konání: Valnovka, Kamenice-Ládví

Víkend se zaměřuje na důležité téma identity dětí v NRP. Přednáška doktora Klimeše vychází z publikace „Budování identity dítěte“, kterou vydalo v roce 2008 OS Rozum a Cit, a přináší prostor také diskuzi a praktické výměně zkušeností náhradních rodičů. Pro děti je připraven samostatný program.

ÚNOR

31. 1. – 1. 2. Využití arteterapie při práci s dětmi I. – Mgr. Pavel Kopta

Místo konání: Penzion V Lukách, Šumava

Úvodní setkání rodičů s dětmi je zaměřeno na základní seznámení s možnostmi využití arteterapie při práci s rodinou. Činnost je soustředěna na základní výtvarné techniky pro děti (asociační čáranice, společné představení rodiny, tematická malba – úvod, práce s keramickou hlinou). Pro rodiče je připravena přednáška o základech arteterapie a možnostech jejího využití při práci s dětmi. Na přednášku navazuje nabídka analýzy vzniklých artefaktů dětí.

14. – 15. 2. Využití arteterapie při práci s dětmi II. – Mgr. Pavel Kopta

Místo konání: Olivova dětská léčebna, Říčany

Toto setkání navazuje na úvodní a je tedy určeno těm rodinám, které se již s arteterapií na našich víkendech setkaly. Děti jsou seznamovány s dalšími výtvarnými technikami, jež jsou vybírány s ohledem na jejich věk a aktuální rodinná témata (tematická tvorba, abreakční techniky – práce se vztekem, začarovaná rodina, práce s hlinou). Pro rodiče je připraveno povídání o základech vývojové psychologie a dalších možnostech využití arteterapie při práci s dětmi, následuje také interpretace vzniklých artefaktů dětí.

BŘEZEN

14. – 15. 3. Seminář pro pěstouny – Mgr. Pavel Kopta SEMINÁŘ je určen pouze pro muže

Místo konání: Sedlčany, Penzion Hulín
NOVINKA! Seminář pro tatínky-pěstouny. Víkendovým setkáním provází Mgr. Kopta, který za pomoci arteterapie a dalších sebezkušenostních technik nabízí účastníkům zajímavý pohled na roli muže a otce. Přijďte se odreagovat od starostí běžného dne a vyměnit si praktické zkušenosti s ostatními účastníky.

21. – 22. 3. Muzikoterapie – manželé Kratochvílovi

Místo konání: Valnovka, Kamenice-Ládví
Muzikoterapie je léčebná metoda využívající hudbu jako terapeutického prostředku. Na tomto setkání budeme společně hrát na africké bubny, koncovky, dřeva, chřestidla. Nástrojů je dost, hrát umíme všichni. Vyzkoušíme si kruhové tance, děvčata břišní tanec a malí i velcí kluci didžeridu – nástroj australských domorodců. Setkání vedou a těší se na vás manželé Dagmar a Vráťa Kratochvílovi.

DUBEN

4. – 5. 4. Puberta dětí vyrůstajících v NRP – Ludmila Hanušová

Místo konání: Sedlčany, Penzion Hulín
Role rodiče se s věkem dítěte mění tak, jak se mění i dítě; co řeší a co potřebuje teenager, co řeší a očekává jeho okolí; proč si nerozumíme, když to říkám jasně; a co bude dál? Do programu víkendu bude zahrnuta přednáška koncipovaná jako „beseda s rodiči“ s použitím jedné a s doporučením několika dalších terapeutických technik.

25. – 25. 4. Dramaterapie – Ing. Jan Bartošek

Místo konání: Olivova dětská léčebna, Říčany
Dramaterapie používá dramatických a divadelních postupů, které evokují prožívání emocí a vedou k získávání vnitřní harmonie. Pracuje se s fantazií jedince, učí pěstování otevřenosti, podporuje rozvoj sebevědomí a odbourávání negativních postojů. Klienti většinou čerpají náměty ze svých vlastních životních příběhů. K cíli se nedostáváme přímo, ale jdeme k němu společně s celou skupinou, přes společný prožitek radosti ze hry a budování vzájemného bezpečí a dodržování společných pravidel sdílených her.

KVĚTEN

16. – 17. 5. Duševní hygiena v pomáhajících profesích – PaedDr. Michael Chytrý – SEMINÁŘ je určen pouze pro rodiče

Místo konání: Praha (místo bude upřesněno)

Jarní Praha a již tradiční seminář s Michaelem Chytrým! Sobotní seminář bude obsahovat tematickou přednášku, která se zaměří na duševní hygieny rodičů-pěstounů a bude se také věnovat prevenci syndromu vyhoření. V odpoledním bloku bude prostor pro ukázkou praktické supervize, jako jednoho z účinných nástrojů pomoci. Na seminář v neděli naváže diskusní rodičovská skupina. Doporučujeme, rezervujte si místa včas! Přednost mají účastníci, kteří v minulosti na seminářích nebyli.

30. – 31. 5. Emoční projevy u dětí – Mgr. Terezie Pemová

Místo konání: Penzion Tavba, Lužické hory

Regionální dílna je určena především rodinám z Libereckého kraje. Mgr. Pemová z občanského sdružení Hyperaktivita se ve své přednášce bude věnovat emočním projevům a výkřevům u dětí v náhradní rodinné péči (např. náládovost, úzkost, agrese). Okrajově se dotkneme také tématu poruch učení a hyperaktivity. Součástí víkendového pobytu bude i výtvarná dílna pro děti a společný výlet.

ČERVEN

6. – 7. 6. Dotek jako lék – Občanské sdružení Šafrán dětem

Místo konání: Olivova dětská léčebna, Říčany

Víkendové setkání nabídne možnost prožít různé formy kontaktu a komunikace prostřednictvím doteků, které mohou pomoci posílit pozitivní vazbu mezi dítětem a rodičem. Vyskolený tým pracovníků OS ŠAFRÁN DĚTEM používá k dosažení cíle nejen řadu technik z oblasti speciální pedagogiky, práce s tělem (masáže, polohování) a psychoterapie (Gestalt terapie, muzikoterapie, arteterapie), ale především se snaží pomoci prostého lidského pohlázení a laskavého slova dát pozornost jedinečnosti každého dítěte.

20. – 21. 6. Vstup nového člena do rodiny – PhDr. Miloslav Kotek

Místo konání: Středočeský kraj (místo bude upřesněno)

Vstup nového člena do rodiny je událostí, která si zaslouží velkou pozornost a péči. Host tohoto víkendového setkání, PhDr. Miloslav Kotek z brněnského Trialogu, vás teoreticky provede tímto radostným procesem a seznámí vás také s jeho možnými úskalími. Pro děti je připravena terapeutická dílna a další doprovodný program.

Organizační informace:

Doporučujeme rezervovat vybrané akce po telefonu nebo e-mailem. Závazně budou zájemci zařazeni do programu po zaslání písemné a podepsané přihlášky, kterou vám zašleme s upřesněným programem zhruba v měsíčním předstihu před konáním akce. Rozum a Cit si vyhrazuje právo upřednostnit ty zájemce, kteří se víkendových pobytů účastní poprvé. Opakovaná účast na aktivitách je možná, ale zájemci mohou být zařazeni jako náhradníci.

Ceny víkendových pobytů se od ledna 2009 pohybují ve většině případů 100 Kč/dítě (do 18 let), 200 Kč/dospělý za celý víkend. Cena jednotlivých víkendů může být upřesněna dle programu víkendu a bude uvedena v pozvánkách na jednotlivé akce. Uvedené ceny obsahují ubytování (1 noc), lektorné, pomůcky, oběd a drobné občerstvení.

Letní pobyty 2009:

3. – 5. 7. Prožitkový víkend pro mladistvé – Mgr. Pavel Kopta

Místo konání: Valnovka, Kamenice-Ládví

Účastníci víkendu budou mít možnost ve společnosti svých vrstevníků poznat za pomoci arteterapie lépe sami sebe. Účastnický poplatek za tento pobyt činí 300 Kč. V ceně je ubytování, plná penze a program. Doporučený věk účastníků: 16 – 22 let.

6. – 10. 7. Letní pobyt s arteterapií – Mgr. Pavel Kopta

Místo konání: Hanesův mlýn, Štoky

11. – 15. 7. Letní pobyt s dramaterapií – Ing. Jan Bartošek

Místo konání: Hanesův mlýn, Štoky

15. – 19. 8. Letní pobyt s arteterapií – Mgr. Pavel Kopta

Místo konání: regionální pobyt na Moravě (místo bude upřesněno)

Pobyty jsou koncipovány pro rodiče s dětmi. Pro děti je připraven terapeutický i další program – hry, výlety, sportovní vyžití. Rodiče budou během pobytu seznámeni s arteterapeutickými nebo dramaterapeutickými metodami práce, s využitím činnosti celé rodiny. Příspěvek účastníků činí za celý pobyt za dítě do 12 let 600 Kč, za starší děti a dospělé 800 Kč. V ceně je ubytování, plná penze a program. Kapacita pobytů je omezena.

Informace o letních pobytech budou upřesněny v jarním zpravodaji.

Předběžná rezervace termínů je možná na telefonním čísle 323 604 504 nebo 774 416 879 u Lenky Hryzové nebo Kateřiny Szakálové.

„Víkend pro rodiny s dětmi aneb sejdeme se na Zámečku...”

Kateřina Szakálová

V srpnu 2008 jsme poprvé uspořádali samostatný víkend pro rodiny, které vychovávají v náhradní rodinné péči dítě se zdravotním handicapem. K tomuto účelu nám plně vyhovoval bezbariérový penzion Zámeček Hodonín v okrese Blansko. Slunečné počasí i krásné okolí nás přímo vyzývalo k procházkám do přírody. Během tří společných dní jsme si užili spoustu legrace a poznali nové přátele. Samozřejmě nechybělo tradiční večerní povídání rodičů a sdílení radostí i starostí spojených s výchovou dětí. Odborný program pro rodiče zajistila v sobotu dopoledne paní psychologka Jana Petrášová a pro děti byla v této době připravena výtvarná dílna. Odpoledne jsme podnikli společný výlet do nedalekého Lysického zámku. Prohlídka byla zajímavá – čínský porcelán, sbírka zbraní, vzácné podlahy a stropy. Pro děti však byly největší lahůdkou medová lízátka a tatínci si pochutnali na sladké medovině. Medové království jsme našli mezi několika stánky na nádvoří hradu, kde byl připraven malý středověký jarmark. Snad každý si odvezl nějakou drobnost pro radost. Jestlipak má ještě Janička dřevěnou písťalku, Ondra keramické autíčko a Kristýnku chrání malý andělíček? Vládo, Leni, Radunko, Aničko, září vám stále kamínky na krku?

Večer, při sobotní „balónkové diskotéce“ s námi oslavila své 15. narozeniny Kristýnka. Pro všechny přítomné bylo velmi milé zúčastnit se oslavy, zazpívat si a moci si zatančit. Po dětském programu bylo připraveno „kino“ pro rodiče a promítání filmu Lovci draků si nenechal ujít nikdo. V neděli jsme netrpělivě očekávali milou návštěvu. Jéé, to bylo slávy, když konečně přijela paní Dr. Doudová s canisterapeutickým pejskem Kendym. Kendy je velký čtyřnohý kamarád, co má všechny děti rád! Všichni si vyzkoušeli Kendyho vodit, dávat mu lehké povely a pak ho za poslušnost odměnit. Samozřejmě nechybělo mazlení, spousta pohlázení a sem tam i psí olíznutí. Loučit se nikomu moc nechtělo, tak jsme si ještě zazpívali, na památku jsme se všichni vyfotili a pak už si jen přáli šťastnou cestu domů. Všem, kteří s námi na Zámečku byli, moc děkujeme. Jak říká jeden tatínek „nožičkové i kolečkové děti“, všechny jste byly bezvadné. Byli jsme s vámi rádi a těšíme se zase příště, tak ahóóój!!!!!!!

Projekt roku 2008 – „VYCHOVÁVÁME DÍTĚ S HANDICAPEM“

Lucie Sochůrková, Nadační fond Rozum a Cit

Za Nadační fond Rozum a Cit bychom vám rádi představili nový projekt roku 2008, který probíhá v rámci podpory pěstounských rodin. Projekt „Vychováváme dítě s handicapem“ vznikl průběžným vyhodnocováním žádostí o finanční podporu a navazujícími službami, návštěvami v rodinách, konzultací s odborníky a komunikací s rodinami a dětmi.

Společně jsme se shodli na tom, že je potřeba pomoci takto znevýhodněným dětem vyrůstajícím v náhradních rodinách, a chápeme jej jako zajímavou příležitost pro náhradní rodiny a především pro zdravotně znevýhodněné děti. Účelem projektu je nejen odborná podpora, ale pro nás všechny, jak pro pracovníky nadačního fondu, tak pěstouny, je také důležitá komunikace a naslouchání dětem.

Co je hlavním cílem projektu?

Hlavním cílem je zlepšení kvality života, individuálního rozvoje a uspokojování základních lidských potřeb dětí s handicapem. Naším cílem je zmapování počtu dětí s handicapem, které žijí v náhradní rodinné péči, a případná finanční podpora konkrétních dětí.

V čem spočívá pomoc nadačního fondu?

Pomoc spočívá především ve finanční podpoře konkrétního dítěte na různé rehabilitační, kompenzační, zdravotní a výukové pomůcky, které mohou být nad rámec finančních možností pěstounských rodin. S tím samozřejmě souvisí také získávání finančních prostředků od firem, dárců či sponzorů.

Projekt byl zahájen obesláním všech pěstounských rodin z naší databáze a zmapováním situace potřebných dětí v rodinách. V současné době je v evidenci 50 žádostí a **podpořeno bylo již 15 rodin částkou 399 564 Kč.**

Účely daru jsou rozděleny do třech kategorií na:

1) Rehabilitační, kompenzační, zdravotní a výukové pomůcky:

- podpořeno: 8 zdravotně handicapovaných dětí
- částkou: **198 564 Kč**

2) Volnočasové a vzdělávací aktivity:

- podpořeny: 4 zdravotně znevýhodněné děti
- částkou: **61 000 Kč**

3) Investiční projekty (bezbariérové přístupy, vybavení heren pro handicapované děti...)

- pomohli jsme zkvalitnit život: 10 dětem
- částkou: **140 000 Kč**

„Můj obdiv patří lidem, kteří obětovali svůj čas, pohodlí..., kteří mají svůj morální kredit a dokáží zaujmout ten nejprostší lidský postoj – pomoci druhému, zejména dětem. Dali dětem domov, zázemí a lásku, které není nikdy dost. A co je největší odměnou pro nás všechny? Přece dětský úsměv.“

Kolečkové a nožičkové děti

Pěstounská rodina z Českolipska

Když jsme se s manželem před 23 lety brali, oba jsme chtěli tři děti. Postupně se nám narodily čtyři dcery. První Jana, pak Monička, následovala Ivetka a nejmladší Evička. Někdy v roce 1998 jsme asi prvně začali přemýšlet o tom, že bychom mohli dát domov ještě nějakému děcku, třeba z ústavu, ale náš obecní byt byl už tak k prasknutí. Ještě několikrát jsme o tom mluvili, ale reálnou podobu dostal náš nápad až o několik let později. Velmi důležitým mezníkem v našem životě bylo přijetí Krista za Pána našich životů.

Krátce nato jsme začali oba studovat Husův institut teologických studií v Praze a oba byli přijati do služeb Církve československé husitské. Manžel pracoval jako technicko-hospodářský pracovník a já jako pastorační asistentka.

Po roce jsme byli služebně přearženi z diecéze pražské do diecéze královehradecké a začali oba působit jako pastorační asistenti na faře, kde jsme také dostali k užívání velký služební byt. A tak se brzy poté, co jsme nastoupili do nového místa, opět otevřela ona otázka, zda přijmout nějaké dítě. A tak jsme podali žádost na sociálním úřadu.

O tom, jaké dítě chcete, je každý dotazník, a tak i my jsme spolu s dcerami uvažovali koho ano a koho ne. Přiznáme se, že jsme měli strach z toho vychovávat děcko jiného etnika. Náš strach z případné puberty těchto dětí byl asi velký, a tak jsme se rozhodli nakonec takto.

Chceme dívčenu, většinového etnika, která by měla být co nejmladší, ale do max. 6 let, s možností lehkého postižení (ne progresivního), která by se jednou o sebe v dospělosti uměla postarat.

Před dvěma roky se nám ozvala pracovnice z kraje a řekla, že jsme vytipováni jako pěstouni pro šestiletou holčičku odněkud z Moravy (nejmladší z 9 dětí). Všichni jsme byli nadšení a vlastně počítali s tím, že si brzy děvčátko domů přivezeme. Jaké bylo naše rozčarování, když nám na konci září volali, že byla vybrána rodina jiná, si těžko umí někdo představit. A nám sdělili, že budeme zase čekat, až někoho vhodného najdou...

Ten den jsem si sedla k internetu a našla na stránkách Sdružení pěstounských rodin krátký článek o malém čtyřletém Honzíkovi, který bude v budoucnu na vozíčku a který se ptá, kdy si i pro něj přijde ta jeho maminka.

V tu chvíli bylo vše vlastně rozhodnuto. Druhý den jsme volali do Brna a začali zjišťovat vše potřebné. Najednou z holčičky byl kluk, ne lehce, ale těžce tělesně postižený.

Manžel měl bratra vozičkáře, jehož život probíhal dost „normálně“. Byl ženatý, měl rodinu, svého času kandidoval ve volbách. Prostě žil. Přesto, že jsme věděli, že je těžce tělesně postižený, tak nám to tak nikdy nepřišlo. Spolu s dcerami jsme se tedy rozhodli, že vozičkář by vlastně vůbec nevalil.

A tak nastal podzim roku 2006 a my jsme si s manželem z kojeneckého ústavu odváželi malého blondáčka s modrýma očima, čtyřapůlletého Honzíka.

Už po cestě domů začalo první vztekání, když našel na zemi v autě zapomenutou lahev a chtěl z ní pít. No, koukali jsme. Když jsem na čtyřhodinové cestě rozbila mimo jiné balíček s brambůrkami, tak na to koukal zase on, protože je nikdy nejedl, ani neviděl.

Doma pak nemohl pochopit, že nemáme uklízečku, zdravotní personál (rehabilitační sestru), kuchařku... Zkrátka nevěděl, co je to rodina.

Malý Honzík nám hned v prvních dnech ukázal, co umí. První den, když byl asi pět minut sám v pokojíčku, vyndal ze skříňky pod televizí sklo. Jak se mu to podařilo, to nevíme dodnes. Večer, když mu byla dát nejstarší dcera pusu, tak se domníval, že odchází. Ona mu předtím řekla, že je také jeho sestřička, a tak byl přesvědčen, že je to zdravotní sestřička a jde někam pryč domů. Vůbec nemohl pochopit, že s ním sdílí jeden veliký pokoj.

Druhý den zrušil lvetce „diskmena“. Doslova a do písmene ho rozebral. A tak jsme si řekli: „Takhle tedy ne!“ Dostal vynadáno, a on na to, že prý chce zpátky. Tenkrát jsme asi udělali to, co nám i v budoucnu hodně pomohlo. Neustoupili jsme. A tak Honzík slyšel: „Půjďme se tedy převléci a jedeme zpět“. Najednou viděl, že se vydírat nenecháme a už nikdy jsme o tom, že chce zpět, neslyšeli, ale jeho vztek, když něco nebylo tak, jak chtěl, přetrvával ještě asi 14 dní. Vždy odlezl do postele pod peřinu se vytrucovat, což jsme ho nechávali, až se vše postupně zklidňovalo. Zjistil, že ho máme rádi, že si s ním hrajeme, že se má o koho opřít, že má čtyři sestry, které si s ním hrají, povídají... a začal sám akceptovat i to, co mu úplně nesesedlo. Od počátku se chodí často mazlit a tato jeho potřeba přetrvává dodnes. Daleko více, nežli u našich biologických dětí. Hned třetí den projevil zájem jmenovat se jako my a vlastně si stále přeje „být jako tatínek“. A tak když v květnu roku 2007 byl pokřtěn, přijal jméno nejen kmotrů, ale také jméno Jiří po tatínkovi. A co jeho handicap? Jsme přesvědčeni, že vůbec nevalí, ba naopak je dobře, že okolí má možnost žít společně s postiženými. Honzík – Jiří dostal po půl roce vlastní vozík (do té doby jsme měli půjčený od Svazu invalidů), nainstalovali nám do farní budovy plošinu a zvedák do vany, tím se vše usnadnilo. Je moc šikovný, i přes svou diagnózu umí velice rychle lézt a tak se po bytě pohybuje tímto způsobem. Z důvodu plánované operace jsme mu vyjednali odklad školní docházky.

Na faru dochází učitelka angličtiny, i on spolu s ostatními dětmi chodí. Maluje si (ne moc rád), trošku počítá, umí několik písmenek a věříme, že zvládne základní školní docházku a pokud ne – tak se taky nic neděje. Jednu věc bych chtěla napsat určitě, tento brouček nám sice dává někdy zabrat, ale nedá se to srovnat s tím, co dává on nám. Úsměvy, lásku, mnohá nová poznání...

Přesto, že jsme si na začátku někdy říkali, že toho je moc, tak jsme se po roce a půl rozhodli, že bychom si vzali ještě jedno děcko. Tenkrát jsme měli na mysli klučinu z téhož ústavu, který je od Jiříka o rok a pár měsíců mladší, ale nějak to nevyšlo. Nakonec se tento chlapec dostal také do rodiny, a to je hlavní. My jsme měli tentokrát požadavek na chlapce do 6 let těžce tělesně postiženého, který by byl většinového etnika.

V březnu nám volali z kraje, že mají holčičku, která je postižená stejně jako Jiřík, je jí 13 let. Hned druhý den jsme jeli. Sociální pracovnice nám řekla více o této holčině a ukázala nám její fotku – Lucinka se zdála drobná a subtilní.

Rozjeli jsme se za ní na návštěvu a byli přijati sociální pracovníci.

Protože jsme měli poměrně dobrou zkušenost s profesionálním přístupem z kojeneckého ústavu, kde byl Jiřík, nemile nás překvapila nepřipravenost pracovníků tohoto ústavu, kteří se s potenciálními pěstouny prakticky nesetkali. Pracně sháněli veškeré zdravotní informace, které jak jsme zjistili, byly stejně neúplné. Lucinka byla ve skutečnosti fyzicky velmi vyspělá (na kraji měli fotku starou asi 4 roky) a představa, že ji budeme muset cévkovat (což jsme se dozvěděli mimochodem po cestě z kanceláře do Lucčina pokoje), byla pro nás nová a šokující.

Představení Lucce jsme byli asi takto: „Vždycky sis přála někoho mít, tak ti tady vedu tu maminku a tatínka.“ No prostě šok! Dovedete se jistě vžít do naší situace, když očekáváte drobnou holčičku a před vámi sedí na vozíku vlastně ženská. Odjížděli jsme domů se slibem, že se vrátíme, ale byli jsme docela zdrceni. Po cestě domů jsme se dohodli, že i když bychom si Lucku nevzali, budeme ji už stále navštěvovat a brát ji domů na návštěvy. Náš plán jsme začali uskutečňovat. Postupně si nás svým bezprostředním jednáním, úsměvy... stále více získávala. Děti ji přijaly velice dobře a chtěly, abychom si Lucku vzali. I pro nás to začalo být více a více reálné a nakonec jsme si ji přivezli domů na návštěvu, z které se již do ústavu nevrátila. Dozvěděli jsme se také, že se Lucinka sice cévkuje, ale z boku a dokonce to zvládá sama. Krátce na to Lucka prodělala dvě těžké operace na neurochirurgii a přesto, že její zdravotní stav byl velmi závažný, je již stabilizován.

A co Lucka doma? Je velice pomalá, dětská, zato veselá a milá... I ona se ráda mazlí. Je to naše sluníčko!

Přes všechny problémy, které pěstounská péče o postižené děti přináší, můžeme říci jedno: pokud někdo z vás jen trochu o takovéto pěstounské péči přemýšlí, doporučujeme: „Neváhejte a jděte do toho!“

Obě děti jsou pro naši rodinu velkým přínosem a každému z nás něco dávají.

Bez vás postižené děti nemají šanci na normální život. Čeká je doživotní pobyt v sociálních zařízeních.

Supervize jako otevírání možností

Zorientujte se ve svém světě více

Mgr. Jaroslava Máliková

Z výzkumu, který pro nás v roce 2006 provedla agentura STEM mezi 686 respondenty z řad náhradních rodičů, se jako nejvíce postrádaná oblast pomoci pěstounským rodinám jevila oblast poradenství a služeb. Mírně převládalo přesvědčení, že je spíše potřeba pomoci náhradním rodičům při péči o děti s výchovnými a vzdělávacími problémy než zvyšovat finanční příspěvky.

Řada rodičů samozřejmě využívá odbornou podporu a pomoc v situacích, kdy je pro ně či pro jejich děti nezbytná. To jsou například situace, kdy rodina řeší již konkrétní zdravotní či výchovné problémy.

Je třeba ocenit, že mnoho rodičů se vzdělává a preventivně se věnuje tématům, která se jich a jejich dětí týkají. Využíváte možnost sdílet své zkušenosti s dalšími náhradními rodiči. Účastníte se vzdělávacích seminářů, terapeutických dílen pro děti, využíváte nabídku internetového či telefonního poradenství. Studujete dostupnou literaturu.

Ráda bych vám představila další nástroj pomoci, využívaný v pomáhajících profesích. Nástroj, se kterým má zkušenost prostřednictvím neziskových organizací i řada náhradních rodičů.

Co je supervize?

Supervize se odehrává jako rozhovor. Rozhovorem tvoříme, otevíráme nové možnosti. Supervizor je jakýmsi vaším společníkem při hledání řešení. Je připraven vám naslouchat. Je odborníkem na vedení rozhovoru takovým způsobem, který vám bude užitečný. Četnost setkávání, délku, průběh a vzájemná očekávání si na počátku i v průběhu supervize společně dojednáváme a vyjasňujeme.

Při supervizi má vztah ke klientovi a komunikace s ním prvořadý význam. Dobře vedená supervize je úlevná, povzbudivá, motivující, „nabíjecí“. Supervizor respektuje klientovo „vidění“ skutečnosti a svými dovednostmi v rozhovoru umožňuje nalézt klientovi změnu. Pomáhá mu vnímat a reflektovat

vlastní práci a vztahy, nacházet nová řešení problematických situací. Supervize může být zaměřena na prohloubení prožívání, lepší porozumění dané situaci, uvolnění tvořivého myšlení a rozvoj nových perspektiv. Může pomoci zprůchodnit komunikaci, může pomoci poznat a využívat své silné a slabé stránky. Současně může být supervize také modelem učení. Supervize představuje důležitou oblast profesního růstu.

Naši ochutnávku na téma supervize bych zakončila příběhem: Dávno tomu, co jel pouští na velbloudu arabský mudrc. V jedné oáze vidí tři muže, jak se vzrušeně hádají. Ptá se jich: „Mohu vám nějak pomoci?“ Jeden z mužů mu vysvětluje: „Pane, před několika dny zemřel náš otec a odkázal nám 17 velbloudů s tím, že jeho poslední vůlí bylo, aby polovinu dostal nejstarší z nás, třetinu ten prostřední a devítinu z nich pak ten nejmladší z nás. A tak se nyní nemůžeme o ty velbloudy podělit.“ Mudrc na to: „Pomohu vám. Půjčím vám svého velblouda a budete jich mít 18. Polovinu, tj. 9, z nich si vezme ten nejstarší z vás, třetinu, tj. 6, si vezme ten prostřední a devítinu, tj. 2 velbloudy, si vezme ten nejmladší. A toho osmnáctého, co vám zbude, zase vrátíte mně.“ Nu, a dobrý rozhovor je ten jeden velbloud navíc. Velbloud, který vám pomůže situaci vyřešit.

Jak nepřecenit své síly?

PhDr. Mgr. Jeroným Klimeš, Ph.D.

Když jsem začínal pracovat v oblasti náhradní rodinné péče (NRP), opravdu mě překvapilo, jak obrovský je rozdíl mezi pěstouny a osvojiteli. Abych se přiznal, dodnes mě to občas udiví a na řadu otázek týkajících se těchto rozdílů, stále nenacházím uspokojivou odpověď. Jednou z nich je otázka: Proč jevem předimenzování rodiny trpí především pěstouni, a ne osvojitelé? Při své úvaze jsem si položil následující otázky:

Jaké jsou motivace k přijetí dítěte?

Osobně se domnívám, že je to odlišnou povahou motivace k přijetí dítěte. Motivace osvojitelů bývá zpravidla přímočará – dlouhodobá nechtěná neplodnost. Nemohou počít dítě normálním způsobem, tak zkoušejí asistovanou reprodukci, když i tam utratí nekřesťanské peníze a pořád nic, řeknou si – inu budiž, tak to dítě adoptujeme. To má řadu nežádoucích dopadů na dítě – od tendence zamlčovat okolí i jemu jeho původ, až po tlak na malý věk, jeho celkovou bezproblémovost a následné přetěžování způsobené ne-reálnými očekáváními adoptivních rodičů. Tyto sklony jsou celkem uniformní, dobře popsané, a tedy i dobře předvídatelné. Konec konců určují i samotnou formu NRP – osvojení. Neplodní žadatelé nemají obvykle tak výrazné sklony k pěstounství – chtějí dítě jaksí vlastnit a tomu je bližší osvojení. Takto se však dostáváme k definici pěstouna jako někoho, kdo nelpí na tom být osvojitelem. To už samo o sobě je velmi vágní vymezení. Jinými slovy je pravděpodobné, že pěstouni budou představovat mnohem různorodější směs všelijakých motivací k NRP.

Ekonomická motivace nebo geny?

Laici obecně, zřejmě z naivity předpokládají, že jsou to ekonomické důvody – finanční podpora pěstounů formou odměny pěstouna a příspěvků na výživu dítěte. Avšak pozor, laici mají sklon vysvětlovat peníze každou motivací, které nerozumějí. S ekonomickou motivací se pravda občas setkáme, přesto mezi pěstouny je tato motivace okrajová, a navíc má zpravidla podobu tlaku na úřady, aby dostali do péče třetí dítě, při jehož přijetí získávají nárok na plat pěstouna – tedy laicky řečeno: dávky prudce narůstají. Pěstouni pak mohou zůstat doma, čímž mají vyřešené otázky se svou případnou nezaměstnaností. U pěstounů však většinou dominuje motivace, které běžně lidé nerozumějí. Tou je touha po velké rodině. Stejně jako většina motivací i tato má genetický základ. Geny všech, kdo rodinu neměli či dokonce měli vůči ní

odpor, v průběhu evoluce prostě vyhynuly. Stejně tak jako do pár let bez pokračování vyhynou všichni dnešní chroničtí singles. Evoluce si prostě oblíbila ty, kteří se rádi rozmnožují a mají rádi život. Nicméně geneticky nevysvětlíme sílu této motivace, kterou u pěstounů nacházíme. Tam musí být nějaká dodatečná motivace, která tuto potřebu zesiluje do té míry, že se pěstouni nebojí toho všeho, čeho se běžně lidé bojí – zdravotních potíží, etnického původu, případných nároků biologických rodičů ap.

Jak se měří síla motivace?

Abych vysvětlil, o čem hovořím, připomenu historku ze svého dětství. Doma jsme chovali prasata a cílem bylo vždy si vybrat takové prase, které nejrychleji přibývá na váze. Existuje mnoho pověr. Musí mít dlouhé štetiny, černé skvrny na těle ap. Jenže problém byl v tom, že tyto pověry v praxi moc nefungují. Táta však znal jednoho chovatele, který kdykoli s ním vybíral sele, poradil mu to, které bylo extrémně produktivní. Nebyla v tom žádná logika – někdy to bylo rezavé, jindy růžové sele, dlouhé či krátké štetiny ap. Táta proto na tohoto chlapíka naléhal, aby mu prozradil, jak to dělá, že vždy pozná to nejlepší sele. On mu nakonec řekl: „Víš, Frantino, já už jsem starý, tak ti to říct můžu. Já si vždy stoupnu ke korytu. Prasata jsou plachá stvoření, takže všechna utečou. Já pak čekám, které se přiblíží jako první a začne žrát i přesto, že jsem tady. U toho je hlad silnější než strach z člověka.“ Naprosto geniální psychologická poučka, aniž by tento pán kdy slyšel něco o složitých teoriích. I zde je hlad fyziologická, genetická potřeba, ale je otázka, proč je silnější než strach. Od té doby si táta vybíral jen ta selata, u kterých byl hlad silnější než zdravý rozum, protože v přírodních podmínkách tyto hladové nebojsy sní dravci.

Potřeba mít rodinu má též genetický základ, ale otázkou je, proč zrovna u pěstounů se projeví v tak silné touze mít velkou rodinu, že bývá silnější než obvyklý strach z případných problémů? Po pravdě řečeno nevím. Nebude tu tak jednoduchá odpověď jako neplodnost u osvojitelů. Každý chléb má dvě kůrky. Tato potřeba je většinou požehnáním pro děti, jenže stejně tak stojí i za sklonem předimenzovávat pěstounské rodiny. Navíc po úspěších s prvními dětmi se dostavuje euforie a pocit nezničitelnosti: „My jsme schopni zvládnout jakékoli dítě.“ Tato dodatečná euforie zamlžuje schopnost zdravého posouzení vlastních rodičovských schopností či nosné kapacity dané rodiny.

Jaký je obvyklý scénář přecenění vlastních sil?

V praxi předimenzování vypadá následovně. Rodiče si postupně berou jedno dítě za druhým, někdy i vícero najednou. Ve vcelku konstantních časových intervalech si podávají na OSPOD žádost o další. Na tom vcelku není

nic špatného, protože rodina problémy s dětmi nějak zvládá, a tak má pocit, že má ještě neomezenou kapacitu na další. Pak si vezme poslední dítě. Že to nakonec bude poslední dítě, zpravidla poznáme až pohledem zpět, retrospektivně. Protože teprve po přijetí se začnou dít věci. Toto poslední dítě je třeba jakž takž v pořádku, ale bohužel váže na sebe spoustu pozornosti rodičů, která před tím patřila dnes již předposlednímu dítěti. To odborně řečeno dekompenzuje. Lidově řečeno, začne dělat virval – vynucuje si pozornost, dělá scény pro každou blbinu, jejichž intenzita překračuje jakékoli rozumné meze. Vleklá krize pak zablokuje rodinný život na několik let. Pak se objeví volání: Babo, rad!

Proč nepomohou odborníci?

Bohužel nehrozí, že by nějaký šikovný psycholog tyto excesy dítěti „vymluvil“. Jsou to totiž scény zoufalého dítěte, které je paralyzováno strachem, že opět přichází o rodiče. Tuto skrytou zranitelnost dítěte je těžké předem odhalit nějakým psychologickým vyšetřením, protože do přijetí posledního dítěte byla rodina stabilizovaná a spokojená. Z chování nasyceného člověka nemůžeme odvodit, jak se bude chovat, až bude hladový. Stejně tak z chování spokojeného dítěte nejde poznat, jak se bude chovat, až do rodiny přijde nový sourozenec a ono dostane méně pozornosti, než kolik potřebuje k stabilizaci svých raných traumat. Tato situace je podobná jako u alkoholismu. Existuje čára, kdy z normálního konzumenta se stává nevratně a nadosmrtní alkoholik, který i po vyléčení nesmí čuchnout ke špunt. Kde přesně leží tato čára, neví nikdo – ani dotyčný pijan ani lékaři. Kde ta čára u daného člověka ležela, se vždy dozvídáme zpětně – poté, co byla překročena. Doporučení odborníků na tuto neznalost je prostá: „Pijte tak, abyste vždy byli v bezpečné vzdálenosti od této čáry. U Macochy si taky nestoupáte těsně ke kraji strže. Máte-li problémy s alkoholem, dejte si záležet, abyste ho nepili častěji než jednou týdně.“ Toto doporučení se hodnotí jako moudré, když věci dopadnou špatně, nebo se doktoři považují za zbytečné plašany, když věci dopadnou dobře. Stejný druh doporučení mají i odborníci v NRP. Ani my nemáme nějaký jasný způsob, jak říci předem: „Tato rodina už toto další dítě nezvládne.“ Proto se hledají kritéria, jak minimalizovat rizika tak, aby pěstounská rodina byla v bezpečné vzdálenosti od zhroutení. Zhroutení má samozřejmě na všechny členy rodiny horší dopad, než kdyby se o přijetí dítěte vůbec nepokusili. Když odborníci nechtějí svěřit pěstounům další dítě, jsou stejně jako u alkoholismu hodnoceni podle výsledku. Když to dopadne špatně, jsou jejich opatrnost a varování zpětně vnímána jako moudrá. Když se náhodou nic nestane, tak jsou považováni za zbytečně upjaté, opatrnícké či dokonce nepřející. Obecně se dá říci, že přes společný

cíl si žadatelé a odborníci moc nerozumějí. Je to zřejmě tím, že odborníci píší posudky, eventuálně rozhodují o osudech žadatelů a dětí, což je staví do ne rovné pozice. Kromě toho se setkávají a řeší právě ty neúspěšné případy. Dá se tedy říci, že se neustále hledá optimum, které leží někde mezi možná příliš opatrnými představami odborníků a nekritickými představami žadatelů na druhé straně.

Jak poznat, kdy je dětí dost?

Když pozorujeme dětské domovy rodinného typu, zjišťujeme, že i u osmi dětí na vychovatele vzniká jev, kdy děti vytvoří svou vlastní hierarchii, do které vychovatel nemůže proniknout, a vznikají dva světy – svět dětí a svět pro vychovatele. Vznik těchto klanů a part je známkou, že je pohromadě příliš dětí stejného věku. Toto soupeření o moc mezi vůdcem party a vedením domova je známkou, že i výchovné skupiny osmi dětí jsou příliš velké. Stejný jev ale občas vzniká i u vícečetných pěstounských rodin a i zde definuje horní hranici počtu dětí. Tomu se dá zčásti předejít věkovými rozestupy mezi dětmi. Každopádně 6 – 8 dětí představuje strop i pro pěstounské rodiny. Podobně je třeba dbát i na dobu od posledního přijetí dítěte. V přírodních podmínkách, na které je člověk evolučně a geneticky nastaven, mají ženy děti v rozestupech okolo 4 let. I když se tento interval v civilizovaných rozestupech poněkud snižuje, přesto by neměl ani v NRP klesnout pod dva roky. Každé nové dítě by se mělo adaptovat minimálně dva roky, než rodina začne rozjíždět další kolo žádostí. Bohužel nezřídka se setkáváme s tím, že rodiny žádají po roce, a nebo dokonce velmi krátce po narození vlastního dítěte. To je opravdu názorná ukázka, jak motivace mít velkou rodinu se může mít zdravým rozumem a je úkolem odborníků a úřadů ji nekompromisně brzdit. Další varovnou známkou je citová labilita některého z dětí – ne nutně posledně přijatého. Právě tuto labilitu mají pěstouni sklon přehlížet, popřípadě bagatelizovat. Psychika dětí, které prošly ústavy, připomíná totiž často minové pole – kdykoli, bez výstrahy může dojít k výbuchu a nečekané dekompenzaci. Tedy přehlížení varovných známek má asi tolik logiky jako vypínání ochranných obvodů v Černobylu.

Co by měli rodiče udělat, aby je tento problém nepostihl?

Stejně jako v jiných oblastech psychologie doporučuji kontaktovat větší počet odborníků a z jejich názorů si sestavit průnik, v čem se shodují, a na jeho základě udělat odpovědné rozhodnutí. Naopak není dobré účelově bloumat od jednoho odborníka k druhému, dokud nenaleznu toho, který mi řekne to, co chci slyšet. Cílem je najít shodu pomyslného konsorcia odborníků – ne si účelově podpořit názor, po čem možná jen nezdravě toužím.

Babičkou „snadno“ a rychle

Lída Hanušová

Dobrý den, zdravím vás všechny, kdož jste rodiči a do své rodiny jste zahrnuli děti vlastní i „takřka vlastní“ (jak říká klasik), bez ohledu na to, komu se narodily, kde až do setkání s vámi vyrůstaly, jakou mají barvu vlasů, očí či kůže. A zdravím i vás, kdož jste momentálně sami z nejrůznějších důvodů. Chci se s vámi podělit o pár maličkostí...

Na svět jsem, velmi přirozenou cestou, přivedla dva syny. Ačkoli je od prvního okamžiku bezvýhradně a absolutně miluji, chtěla jsem vždycky také holčičku... a chybějící dcery jsem jako zázrakem našla! Bylo to tak přirozené, že vlastně ani sama nevím, jak se to všechno „schumelilo“.

V době, kdy jsem potkala svou první dceru, jsem měla doma asi 2letého Libora a s dalším dítětem jsem v dohledné době nepočítala. Jenže: člověk mívá...

Radce bylo v té době okolo 15 let a potřebovala blízkou bytost. Hodně rychle jsme obě pochopily, že patříme k sobě.

Velice podobné to bylo po čase i s Olinkou. Jen jsem v té době k Radce a Liborovi měla už i malého Romana a Olča, na rozdíl od Radky, která dětství trávila v naprosto nefunkční rodině, kde jí bylo dlouho a hodně ubližováno, vyrůstala v dětském domově. I jí bylo, v době, kdy jsme se poznaly, zhruba tolik, jako Radce při našem prvním setkání.

Holky dneska říkají: „Jsi naše máma, jen jsme se nějakým nedopatřením narodily někomu jinému a dlouho se hledaly.“ A kluci celou situaci, když se snad někdo diví, celá ta léta komentují lakonickým: „Máme prostě dvě velké sestry, no.“

Když jsem se na cestu, dvou, tří a nakonec čtyřnásobné matky vydala, uvědomovala jsem si sice míru zodpovědnosti a dlouhodobost takového závazku, ale spousta věcí mi, tak nějak „nedocházela“.

Netušila (a nemohla jsem tušit), jako konečně kterýkoli rodič, kolik těžkostí, starostí, strachů, obav, nejistot, společně sdílené bolesti a bolesti z mé vlastní bezmoci v některých obdobích prožiji se všemi dětmi. Někdy to bylo opravdu dramatické a často jsem byla úplně zoufalá.

Ale! Nevěděla jsem nic ani o radosti, štěstí, potěšení, jak krásné jsou pocity naplnění a sounáležitosti s velkou rodinou a jaké mi to všechno bude přinášet uspokojení. A v neposlední řadě také jak velkou míru sebepoznání mi moje, ne až tak obvyklé, rodičovství přinese.

Jedním z přínosů (asi jak pro koho) bylo například to, jak velmi záhy na mě bylo voláno „babi“. A to si má nejstarší ani příliš nepospíšila. Simonka

se jí narodila v 24 letech, ale protože mezi námi byl jen 12letý rozdíl, byla jsem babičkou velmi „čupr“. Při takové představě se možná někoho zmocňuje panika, ale já na svou roli jsem od počátku hrdá. Bylo příjemné a někdy i zábavné sledovat reakce okolí. S Radkou nás považovali většinou za sestry, a to i vzhledem ke vzájemné podobě, a když mě oslovila „mami“ ...a ta malá tudíž byla evidentně mou vnučkou... to bylo úžasu!

S Olinkou nás za sestry nepovažovali lidé nikdy. Nejen proto, že je o 5 let mladší než její sestra, ale hlavně proto, že je Romka. To přináší jiné komické situace. Lidi to strašně mate a hodně často si například myslí, že jsem její tchýně, cha cha!

Ale abych to nezamluvila. Olča si naopak přispíšila, a tak jsme už dva roky po Simonce měli malého Kubíka.

Abych zbytečně nezdržovala: všechny moje děti jsou už dnes dospělé. Je mi 47 let, mám 4 vnoučata ve věku 12 až 3 roky a páté je na cestě. A to se do toho ještě nevložili kluci!

Umíte si asi představit ten maraton o svátcích, narozeninách, Vánocích ... Dovedete si živě vybavit i průvan v peněžence i sladkou odměnu radosti nakonec. Vždyť většina z vás prožívá totéž! Někdy to bývá i takhle:

Ten rok jsem se hnala na Mikuláše alespoň za těmi třemi „pražskými“ drobečky, když „velvarskou“ Simonku jsem tentokrát musela odbýt jen balíčkem. Přestože jsem jela rovnou z práce, bylo již šero, vlastně skoro tma, jak už to v prosinci po čtvrté odpolední bývá.

Přišel mi otevřít nejstarší Kubiček. Ale co to? Nevítá mě s radostným křikem a rozzářenýma očima, jako obvykle. Ani si mě zkoumavě neprohlíží, aby z něho nakonec vyšla památná věta. „babi, ty seš asi hrozně unavená, vid“, kterou mi vyrazil dech kdysi. Naopak. To jeho tvář je zachmuřená a v očích má skoro slzičky.

„Co se stalo, Kubi? Jste všichni doma v pořádku?“ ptám se jako každá starostlivá babička.

S téměř dospělým výrazem v očích se dal Kuba do vysvětlování: „Víš babi, každého Mikuláše odpoledne s námi jezdí táta na Staroměstské náměstí a já i Radeček se vždycky moc těšíme. Ale dneska jsme se nedočkali. Před chvílí jsem mu psal „esemesku“, ale on nepřijde. Zůstane s tetou Andreou a na nás nemá čas.“

Rozvod v rodině je těžký pro všechny. A co to dělá s dětmi? Darmo povídat!

Mezitím jsme ruku v ruce s Kubou dorazili do bytu a já se uvítala s Olinkou, malým Řádou i nejmenší Nelou. Za chvíli dorazila i druhá babička a mikulášská nadílka mohla začít. Proběhla podle všech pravidel a představ nás, lidiček znalých českých tradic: bylo hodně vzruchu, rámusu i veselí...

ale oči kloučků zůstávali přes to všechno maličko zamžené.

„Víš co, Olčo,“ nevydržela jsem se na to už koukat, „oblíkni kluky a vyrazíme za čertama na Staromák“. Řekla jsem to snad až trochu neuváženě, opravdu jsem byla hezky přetažená, lezlo na mě nachlazení a i tuhle návštěvu jsem uskutečnila s vypětím všech sil.... Jenže odpovědí byl radostně šokovaný výraz v páru očí a rozjásané „Hurá, hurá!“. Co se tedy dalo dělat?

Oblečení byli v cuku letu, ještě se rozloučit s mamkou, druhou babí a maličkou sestřičkou a tradá!

Už cestou v tramvaji jsme potkávali tradiční trojice, někdy s namnoženými čerty, mikuláši i anděli. Chvílema jsme se smáli, chvílema zas báli...

Na náměstí zářil nazdobený strom a panoval tu obrovský mumraj. Měla jsem hlavně strach, aby se mi neztratil nebojsa Radeček a neodnesl celý výlet tím, že by ho jeho nebojácnost a také humor naráz přešly někde v „pekle“. Ale vše dopadlo skvěle. Jen když nás cestou zastavila ta trojka postav, sesílaná jednou v roce nebem i peklem, aby nám připomněla, že má život také nějaká pravidla, roztrásla se nakonec klukům kolena. Ne a ne si vybavit jakoukoli básničku, písničku či alespoň říkadlo! A že jich znají!

No a divte se nebo ne, já jsem z toho byla tak „zpitomělá“, že jsem jim v tom také příliš platná nebyla. Něco jsme nakonec sice zapěli tichými a skomíravými hlásky, ale... Přísná porota náš výkon ohodnotila dosti jednoznačně: obdrželi jsme po jednom bramboru a k tomu každý lízátko – to prý pro povzbuzení, aby to příště bylo lepší!

Cestou domů jsem klukům vyprávěla všelijaké pověsti a báchorky o místech, jimiž jsme putovali. Vždyť Vltava, nábřeží, Národní divadlo i Vyšehrad ve spojení s předvánoční náladou a právě zažitou příjemně strašidelnou atmosférou k tomu zrovna vybízely.

Oči klukům teď zářily a nepřestaly, až do chvíle, kdy je doma maminka uložila do pelíšků.

Bramboru jsem měla nějaký čas na pracovním stole a říkanky a písničky „pro Mikuláše“ trénujeme s klukama a teď už i s malou Nelou celý rok. Si-monka je velká zpěvačka a trénovat prý nemusí. Tu nic podobného zaskočit nemůže, i kdyby v porotě byl v roli čerta Sámer Issa, Mikuláše Karel Gott a anděla třeba sama Madona! A tak se nám stará alespoň o repertoár

No řekněte: udělala já bych si bez těch svých mrňat čas na návraty do dětství a mohla bych sama někdy prožívat tak báječné věci? Stala jsem se zkrátka babičkou „snadno a rychle“ ale hlavně – napořád!

Současné trendy v náhradní rodinné péči

Krátké ohlédnutí za rokem 2008 v oblasti náhradní rodinné péče. Co se událo?

Konference „Děti potřebují rodinu“

Na jaře 22. a 23. května proběhla v Praze mezinárodní konference na téma „Děti potřebují rodinu“, kterou pořádalo občanské sdružení Člověk hledá člověka ve spolupráci s Nadací Terezy Maxové a Katedrou sociální práce FF UK. Záštitu nad konferencí převzal též ministr práce a sociálních věcí Petr Nečas.

Na konferenci byla zařazena řada příspěvků zahraničních i domácích a hlavními tématy byly systémové změny v péči o ohrožené děti, rozvoj a podpora pěstounské péče a inovativní služby pro ohrožené rodiny. V ústředí zájmu byla také ochrana dětí se zvláštními potřebami, neboť u dětí s postižením je větší pravděpodobnost, že zůstanou žít v ústavech, než u jiných dětí. V neposlední řadě se účastníci zabývali také aktuální situací v oblasti náhradní rodinné péče.

Jednotlivé příspěvky z konference jsou shrnuty ve sborníku, který je k nahlédnutí na: www.clovekhledacloveka.cz nebo také na webových stránkách: www.pestounskapece.cz.

Na konferenci zaznělo mnoho zajímavého a inspirativního, proto uvádíme stručný obsah některých příspěvků:

Monitoring umísťování dětí do osvojení a pěstounské péče v České republice – Pavla Štochlová, Lucie Kozlová

Statistické údaje o dětech vhodných do osvojení a pěstounské péče jsou v České republice již zastaralé, a z tohoto důvodu vznikl na Zdravotně sociální fakultě Jihočeské univerzity projekt, který se zabýval jejich aktualizací. Cílem projektu bylo vytvořit statistický přehled charakteristiky dětí vhodných do osvojení a pěstounské péče v jednotlivých krajích České republiky se zaměřením na jejich věkové složení, pohlaví, etnickou příslušnost a zdravotní stav. Výsledky také ukazují rozdíly v úspěšnosti v umístění dětí do náhradní rodinné péče mezi jednotlivými kraji České republiky.

Tvorba mezinárodních standardů péče o děti – Chris Gardiner

V posledních několika letech vytváří 3 mezinárodní neziskové organizace standardy kvality péče o děti žijící mimo rodinu. Tyto standardy předložili v červnu 2007 Evropskému parlamentu mladí lidé, kteří mají zkušenost s náhradní výchovou a kteří se zásadní měrou také podíleli na celém projektu.

Polská zkušenost: Modely transformace dětských domovů v Polsku – Tomasz Polkowski

Polsko v současné době prochází reformou systému péče o děti a podpory rodiny. Zákon podporuje omezování velkých institucí co do velikosti a počtu dětí. Sdružení „Náš domov“ v Polsku úspěšně zavádí transformaci dětských domovů. Cílem této transformace je vytvářet v domovech domácí podmínky a zavádět individuální odpovědnost jednotlivých pečovatelských pracovníků za konkrétní děti a vyvíjet plán opětovného sloučení dětí s jejich rodinami. Za tímto účelem je využívána metoda zvaná „individuální plánování“ spolu s procesem postupné práce s biologickými rodinami dětí. Práce se zaměřuje v počátcích na předcházení rozpadu rodiny a pokračuje přes umístění dětí v domovech až po opětovné sloučení rodiny, anebo v některých případech, po rozhodnutí o změně cíle plánu, směrem k pěstounské péči. Podobné metody se v Polsku zavádějí také v systému pěstounské péče.

Britská zkušenost: Péče o traumatizované děti – Mark Harrison, Roberta Manners

Děti potřebují milující péči rodičů či jiného základního pečovatele, aby se mohly zdravě vyvíjet po emocionální, psychologické i fyzické stránce. Pokud je v biologické rodině dostatečně kvalitní rodičovská péče, dítě cítí, že si ho rodina cení a váží a získává zkušenost, že stojí za to investovat do vztahů a že svět je bezpečný. Pokud rodičovská péče není dostatečná a dítě necítí zájem svých nejbližších, vytvoří si nezdravé vztahy, dospělým a vztahům nevěří a svět považuje za nebezpečné místo plné nepředvídatelných hrozeb. Děti, které získají takovou zkušenost, mohou být náchylnější k získání závislosti na drogách, k předčasné sexuální aktivitě, k problémům s duševním zdravím a k dalším sociálním a psychologickým problémům.

Trauma může ovlivnit vývoj dítěte – fyziologicky, neurologicky i psychologicky, a proto se ve Velké Británii stále více rozvíjejí komplexní služby pro děti v náhradní rodinné péči, navíc je zde také prosazován model terapeutického rodičovství. Děti, které musely opustit svou vlastní rodinu a byly umístěny do ústavní péče nebo si prožily zanedbávání či zneužívání, potřebují terapeutickou rodinnou péči, aby se mohly ze svých traumatických zkušeností začít zotavovat.

Mark Harrison a Roberta Manners představili praktické přístupy v práci s traumatizovanými dětmi. Tento přístup napomáhá dítěti integrovat jeho minulost a může být praktický při výchově svěřených dětí též pro pěstouny a adoptivní rodiče.

Cílem terapeutické péče náhradních rodičů je umožnit traumatizovaným dětem:

- Cítit se bezpečně
- Cítit se uklidněné zvukem a dotykem
- Cítit se utěšeně
- Zažívat to, že na ně někdo reaguje
- Pociťovat, že mu někdo naslouchá
- Cítit se přijímané
- Hrát si a mít zábavu
- Setkávat se s výzvami formou motivace, plánování a organizace

Náměty na práci s dětmi, které prožily vývojové trauma:

• IDEA 1

Nespoléhejte se pouze na verbální výuku!

Proč? – Protože traumatizované dítě nechápe, jak lidé a věci fungují, a nepřikládá konceptům stejný význam.

Strategie – Dělejte vše s dítětem, aby vidělo, jak se to dělá. Praxe a opakování je důležité proto, aby dítě nedělalo vždy všechno špatně. Předcházejte problémům a dělejte to zábavnou formou.

• IDEA 2

Zjistěte, jaký je emoční věk dítěte, a snažte se s ním navázat kontakt na úrovni jeho emocionálního vývoje.

Proč? – Pokud má být pečovatel schopný naladit se na vlnu dítěte, potřebuje vědět, jaký je jeho emoční věk, aby mohl zvolit přiměřený přístup. Pokud se nemůže naladit, dítě se nebude cítit pochopené či zahrnuté.

Strategie – Dělejte věci přiměřené emočnímu věku, ne skutečnému věku dítěte (např. hry s prsty, foukaný fotbal, masáž, láhev, koupání) zkrátka to, co byste dělali například s kojencem nebo batoletem.

• IDEA 3

Poznejte, o co jde právě při vašem připoutání.

Proč? – Protože vás děti budou schválně štvát, využívat vašich slabin, potíží či traumat.

Strategie – Zamyslete se nad tím, proč jste byli vybráni jako náhradní rodič, a zjistěte, co považujete za důležité u dítěte nebo zda vás nezavedly zpět do vašeho vlastního dětství.

• IDEA 4

Stanovte si pevné hranice, které budete udržovat s laskavostí.

Proč? – Konfrontace nefunguje.

Strategie – Věnujte dětem čas s vámi, ne za trest „samotku“. Přiveďte je k tomu, aby pracovaly s vámi a pro vás a neměly čas na nezbednosti či špatná rozhodnutí. Urážky a tresty moc nefungují – potvrzují, že jsou nemilované a zlobivé.

• IDEA 5

Převzmete kontrolu zpět do svých rukou.

Proč? – Pro děti s traumatickou minulostí je děsivé vzdát se kontroly, abyste byli rodičem – terapeutem, musíte mít věci pod kontrolou.

Strategie – Najděte si hry pro malé děti, které vám umožňují vést a dětem umožní užívat si uvolnění a bezstarostnosti. Vytvořte jim znovu „miminkový věk“, o který poprvé přišly. Vyhněte se konfrontacím ohledně jídla, televize apod.

• IDEA 6

Starejte se o sebe.

Proč? – Aby byly v pořádku děti, musejí být v pořádku ti, kdo o ně pečují – ne pouze přežívat.

Strategie – Ujistěte se, že máte čas na sebe, partnera a další děti. Udělejte si přestávku a vyjděte si ven. Nemluvte o dítěti. Najděte a získejte podporu dalších rodičů, terapeutů a dalších, kdo mají pochopení.

Vzdělávejte a uče své přátele o připoutání a traumatu a také o tom, co dělat a co ne.

• **IDEA 7**

Vtáhněte je do svého světa.

Proč? – Poznejte, že děti budou projektovat své pocity na vás:

- To je dobré, protože díky tomu poznáte jejich city, úzkost, zlost, obavy.
- Je to špatné, protože se z toho nebudete cítit dobře – rozpoznajte tyto pocity a zařadte je na správné místo. Nenechte se vtáhnout do jejich světa!

Zdroj: Sborník ke konferenci „Děti potřebují rodinu (Inovativní přístupy v práci s ohroženými rodinami)“ konané ve dnech 22. a 23. 5. 2008

Celostátní seminář o aktuálních otázkách náhradní rodinné péče

Občanské sdružení „Triáda – poradenské centrum“ připravilo ve dnech 1. a 2. října 2008 již 8. Celostátní seminář o aktuálních otázkách náhradní rodinné péče (NRP). Seminář již tradičně představil řadu zajímavých přednášek a workshopů.

Příspěvek na téma: „Kritická místa v systému náhradní rodinné péče a možnosti jejich změny“ reflektoval současný stav v systému v této oblasti. Cílem příspěvku bylo poukázat na opatření, která mohou vést k pozitivním změnám v celém systému péče o ohrožené děti tak, aby byl vždy respektován nejlepší zájem dítěte.

Příspěvek o využití systému POSIS, který prezentovala PhDr. Dana Štěrbová, Ph.D., z Univerzity Palackého v Olomouci a PhDr. Svatoslava Kalábová z Olomouckého Krajského úřadu, kde byl projekt ověřován v praxi, hovořil o uceleném modelu péče o dítě. Je důležité, aby mohla pěstounská péče dobře fungovat, zařadit rodinu do širšího kontextu. Součástí systému, který pěstounské (ale i každé jiné) rodině pomáhá, jsou: širší rodina – příbuzní, učitelé a vychovatelé dítěte, lékaři a zdravotnický personál, ale také poradny, různé formy sociální pomoci atd.

U dětí, které budou vyrůstat mimo vlastní rodinu, jde při rozhodování o jejich dalším osudu zejména o to, aby o něm rozhodovali lidé kompetentní, s osobní znalostí nejen obecné problematiky, ale situace konkrétního dítěte a konkrétní pěstounské rodiny. Účel je natolik zřejmý, že se o něm nemá cenu zmiňovat, jen bychom rádi doplnili, že tento způsob, mimo jiné, také snižuje frustraci odpovědného pracovníka, která, je-li trvalá či nadměrná, může už sama o sobě, mít vliv na správnost rozhodnutí.

Příspěvek byl doplněn sebezkušenostním workshopem, takže bylo možné si na vlastní kůži vyzkoušet potřebnost takto uceleného a odpovědného přístupu.

Další zajímavý příspěvek se týkal tématu: „Problematika dětí odsouzených rodičů v České republice“. Český helsinský výbor hodnotil zkušenosti z ročního pilotního projektu, jehož cílem byla optimalizace rodinných vazeb dětí a jejich rodičů, kteří vykonávají trest odnětí svobody (VTOS), zlepšení jejich sociálního zázemí a podpora jejich úspěšnější sociální reintegrace.

Více informací a podrobnosti naleznete na: www.triada-centrum.cz a www.helcom.cz.

Nabídka publikací:

„Pěstouni mají právo na služby“

V publikaci jsou shrnuty základní informace týkající se náhradní rodinné péče a také informace o službách pro pěstounské rodiny. Publikace by měla sloužit především pěstounům k lepší a snadnější orientaci v jejich právech a nárocích, ale i široké odborné a laické veřejnosti.

Praktické příručky pro náhradní rodiče

Výchova přijatých dětí je v mnoha ohledech specifická a přináší také řadu situací, se kterými se potýkají téměř ve všech rodinách. Proto byla vytvářena nejčastější témata, která se v různé míře objevují ve všech náhradních rodinách a která byla následně zpracována do praktických příruček. Příručky jsou určeny zejména náhradním rodičům, kteří se mohou s danou problematikou seznámit, zorientovat se v ní, ale především zde najít spoustu užitečných a konkrétních rad. Jednotlivé tituly jsou zpracovány s ohledem na specifika náhradní rodinné péče a věnují se následujícím tématům:

Budování identity dítěte – PhDr. Mgr. Jeroným Klimeš, Ph.D.

Dospívající dítě v náhradní rodině – Jana Frantičková, DiS.

Romské dítě v náhradní rodině – Mgr. Martina Vančáková

Využití arteterapie v náhradní rodině – Mgr. et Bc. Pavel Kopta

Děti a sexualita – Toni Cavanagh Johnson, Ph.D.

Tyto publikace si můžete objednat na telefonních číslech 323 605 782, 733 102 901 nebo na e-mailové adrese: poradna@rozumacit.cz.

Prožívat několik životů – deset let v osudech pěstounských rodin

V minulém čísle jsme vám představili novou knihu Hany Soukupové, která přináší v časovém rozmezí deseti let autentická svědectví z pěstounských rodin. Autorka v knize zaznamenala osudy několika vybraných rodin, jejichž svědectví jsou pokusem o nezkreslený pohled na pěstounskou péči, její potřebnost a smysl, ale poukazuje i na úskalí, která s sebou přináší. Dramatické osudy dětí bez domova osloví všechny, kdo se hlouběji zamýšlejí nad vlastním rodičovstvím, mezilidskými vztahy a stavem dnešního světa.

Kniha je k dostání v běžné síti knihkupců a nebo je k zakoupení na akcích pořádaných OS Rozum a Cit za 229 Kč. Knihu lze také zaslat na dobírku – možnost objednání na e-mailové adrese: poradna@rozumacit.cz nebo telefonním čísle: 733102901.

Dovolujeme si uvést krátké ukázky z těchto příběhů:

„Já si toho moc nepamatuju... Když přijela mamka, tak jsem měla červenou sukýnku, bílou blůzičku, lžici a jedla jsem polívku. Mamka tam přišla a pak zase zalezla. Pak pro mě přišly sestřičky a já jsem šla na chodbu a mamka tam byla. Pak jsme šly spolu na procházku.

Měla jsem tam kamarádku, jmenovala se Nela. A teta Vladka si mě brala někdy v týdnu na noc domů. Ona měla už velkého syna. Já jsem si tam vždycky hrála s jejím manželem. Vždycky mě dala do spacáku a potom mě odnesla do postýlky a ráno mě zase odvezla do děcáku. A tam byla jedna holka, a ta mi to záviděla...

Když jsem pak přijela s mamkou domů, tak jsem se rozhlížela, kde co je, všechno jsem si prolezla. Spala jsem v malý postýlce a měla jsem polštář a peřinu s balónky... A když jsem povyrostla, tak mamka už mi dala větší postel a spala jsem v pokoji sama. Jednou jsem se tam bála, protože mamka byla v koupelně a já jsem nevěděla, kde je.

Mamka mě nutila pít z hrnku, a tam jsme měli jiný, tak jsem to neuměla. Jednou jsem se polila mlíkem a musela jsem se jít převlíknout. To se mamka zlobila.

Jednou mamce nebylo dobře, tak jsem vařila kaši a párky. Uvařila jsem taky jednou pudink. Jaksi se mi to nepovedlo, ale teď už ho umím.

Nejvíce se mamka zlobila, když jsem si pozvala kamarády domů a neřekla jsem jí to. A já se zase zlobím na mamku, když mluví na ulici moc nahlas... Vona hrozně řve ... A potom se smějeme až domů. Máme doma legraci, a máme morče. Jmenuje se Bobule, protože je tlustá a moc kadí. Je tříbarevná: černá, bílá a zrzavá.

Co se mi chce dělat, to mi jde... Když se mi nechce, tak se flákám. Ale mamka vždycky řekne, že když se budu učit, pustí mi pak Xenu. Mně se to hrozně líbí, ale mamce ne. Tak já vždycky říkám, aby se uklidnila a zhluboka dýchala ... A mamka se začne chechtat."

„Když se někdo pustí do pěstounské péče, musí především počítat s tím, že to je praní, vaření, nákup, úklid, ztráta soukromí – ale na to všechno už jsem si nějak zvykla a dělám to automaticky. Hodně se taky snažím zapojit děti, abych to zvládla, aby mi zůstal alespoň ten zbytek sil. Hodně sil nám už ubylo, to si uvědomujeme, když vzpomínáme na doby, kdy jsme začínali se stavbou a byli plní představ, elánu a touhy, aby tu už děti byly... A vůbec jsme si neuměli představit, že to bude tak, jak to teď je. Ale samotná fyzická práce kolem dětí mě tak moc neunavuje, to spíš pochyby, jestli to vůbec má cenu a jestli to všechno není marný – jsou i takové okamžiky. A unavují mě

ty jejich věčné hádky, to neustálé umravňování, hlídání, aby bylo všechno v pořádku.

Myslím, že je nutné, aby pěstouni nežili jen dětmi, ale i něčím dalším. Ani v normální rodině se přece jen nestarají o děti. Snažíme se s manželem urvat si chvilky pro sebe a děti už chápou, že potřebujeme čas, kdy bychom načerpali energii. Manžel fotí, já chodím do společenství na duchovní seminář, trochu se realizuji ve společnosti pro pěstounské rodiny. Myslím, že se v naší vesnici rodiče i obec málo věnují dětem, takže bychom mohli pořádat různé kroužky i pro ostatní děti z obce."

Spolupráce s Nadací Terezy Maxové

Nadace Terezy Maxové měla loni na svém pomyslném narozeninovém dortu již deset svíček. Právě před deseti lety byly Terezou Maxovou položeny „základní stavební kameny“ nadace, jejíž filosofií se stala konkrétní pomoc znevýhodněným dětem vyrůstajícím v ústavní a náhradní rodinné péči. Tato nadace se v roce 2005 stala také významným dárcem NF a OS Rozum a Cit a při této příležitosti bychom ji rádi poděkovali. Za pozornost stojí také nová strategie této organizace, kterou vám v tomto článku krátce představíme. A jak hodnotí desetiletou práci samotní pracovníci nadace?

„Když se ohlédneme zpět, vidíme mnoho dětských potřeb, které byly naplněny, projektů, jež byly zrealizovány a pomoci, která se adresně dostala těm nejpotřebnějším. Nadace Terezy Maxové přerozdělila za dobu své existence dětem více než 130 milionů korun. V rámci oslav svých desátých narozenin, v roce 2007, nadace představila i svou novou strategii“.

Nová strategie vychází z dosavadní činnosti nadace a její nové priority, odpovídající vývoji v dané problematice, jsou následující:

- **PREVENCE:** v níž je kladen důraz na pomoc rozpadající se rodině ve snaze, aby dítě nekončilo v ústavní péči.
- **NÁHRADNÍ RODINNÁ PÉČE:** v této oblasti je ústředním tématem náhradní rodina, její všestranná podpora, snaha o její propagaci a rozšíření, úsilí o změnu legislativy. Snahou je, aby dítě, které vyrůstá v ústavním prostředí, našlo co nejdříve náhradní mámu a tátu.
- **KOMPENZACE:** tato oblast je výhradně spojena s dětmi vyrůstajícími v ústavním prostředí. Hlavním posláním je jejich příprava na samostatný život, podpora vzdělání a rovných příležitostí. Tato oblast podpory byla a zůstává jedním z pilířů činnosti nadace.

Děkujeme všem náhradním rodinám za aktivní zájem o vzdělávání a služby podporující děti vyrůstající v jejich rodinách.

Rádi bychom poděkovali za podporu a spolupráci zejména PhDr. Věduně Bubleové, Mgr. Pavlu Koptovi, Mgr. Kateřině Čadílkové, Ladislavu Holubovi, Janě Frantíkové DiS., RNDr. Míle Striové, Martě Zhořové, Mgr. Martině Vančákové, PhDr. Miloslavu Kotkovi, PhDr. Jeronýmovi Klimešovi, PaedDr. Michaelu Chytrému, Ing. Janu Bartoškovi, Chrisu Gardinerovi, Kamile Laudové, Mgr. Kateřině Šlesingerové, Julii Farnam a PhDr. Janě Petrášové a dalším spolupracovníkům.

Děkujeme za možnost realizace našich aktivit v OS Vhled Praha a v Olivově nadaci Říčany a za spolupráci na našich projektech OS Hyperaktivita a OS Šafrán dětem.

Za opakovanou finanční podporu našich projektů děkujeme MPSV, MHMP, NROS, Nadačnímu fondu J&T a Nadaci Terezy Maxové a sbírce Pomozte dětem.

Za finanční dar děkujeme také firmě ICP, s.r.o., a EPI-Centru, s. r. o.

Projekt „Systém péče o sociálně znevýhodněné děti“ byl podpořen grantem z Islandu, Lichtenštejnska a Norska v rámci Finančního mechanismu EHP a Norského finančního mechanismu prostřednictvím Nadace rozvoje občanské společnosti.

nadace rozvoje
občanské společnosti

Děkujeme za podporu projektů: Poradenské centrum, Doprovázení náhradních rodin a Vzdělávací a terapeutické služby pro náhradní rodiny.

Nadace Terezy Maxové

POMOCTE
DĚTEM

NADAČNÍ FOND J&T

Řadu našich projektů můžeme realizovat jen díky spolufinancování Nadačním fondem Rozum a Cit.

Občanské sdružení Rozum a Cit

Trvalé sídlo: Jablonského 639/4, Praha 7, 170 00

Korespondenční adresa: Na Výsluní 2271, 251 01 Říčany

www.rozumacit.cz

ČÚ: 268043028/5500

IČ: 70828181

Foto: archiv OS Rozum a Cít

